

**Жиззах Политехника институти
“Ижтимоий фанлар” кафедраси
доценти в.б Маманазаров. С.И.**

ЁШЛАР ТАРБИЯСИ: МАЪНАВИЙ ҚАДРИЯТЛАР ВА “ОММАВИЙ МАДАНИЯТ”

Аннотация. Ёш авлодни маънавий қадриятлар руҳида тарбиялаш, алломаларнинг ўғити, доно сўзлари, фикрларини қадрлаш, ўрганиш, ҳаётда қўллаш ёшларни фикр ва дунёқарашини кенгайтиради. Бугунги ёшлар – келажак пойдевори. Шундай экан, уларни ҳар томонлама етук, комил, ватанпарвар, юрт тинчлиги ва равнақи йўлида фидокор бўладиган фарзандлар қилиб тарбиялаш зарур.

Калит сўзлар: Эгоцентризм, индивидуализм, антиглобалист, рэп, рок, блокбастер, бесоқолбоз, порнографик.

Джизакский политехнический институт

Кафедра “обществознание” доцент Маманазаров. С. И .

ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ: ДУХОВНЫЕ ЦЕННОСТИ И “МАССОВАЯ КУЛЬТУРА”

Аннотация. Воспитание подрастающего поколения в духе духовных ценностей, учение ученых, мудрые слова, оценка мыслей, изучение, применение их в жизни расширяют кругозор и мировоззрение молодежи. Сегодняшняя молодежь-фундамент будущего. Поэтому необходимо воспитывать их как отличников, которые будут всесторонне зрелыми, совершенными, патриотичными, самоотверженными во имя мира и процветания страны.

Ключевые слова: эгоцентризм, индивидуализм, антиглобалист, рэп, рок, блокбастер, бесхитростный, порнографический.

Jizzakh Polytechnic Institute Department of

”Social Sciences” associate professor Mamanazarov. S. I.

YOUTH EDUCATION: SPIRITUAL VALUES AND “MASS CULTURE”

Annotation. The upbringing of the younger generation in the spirit of spiritual values, the turning of allomas, wise words, appreciation of thoughts, learning, application in life expand the thinking and worldview of young people. Today's youth is the foundation of the future. Therefore, it is necessary to educate them in every possible way as mature, perfect, patriotic, selfless in the path of peace and prosperity of the land.

Keywords: egocentrism, individualism, antiglobalist, rap, rock, blockbuster, besokolboz, pornographic.

Мамлакатимизда бугунги глобаллашув жараёнида ёшларни миллий кадриятлар асосида интеллекти юқори ва ватанпарвар қилиб тарбиялашга катта аҳамият қаратилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси давлати- мизнинг қомусий ҳужжати бўлиб, бу ҳужжат таҳлил қилинганида унда ёшлар тарбияси, ахлоқ-одоби, ижтимоий ҳимоялангани, конституциявий ҳақҳуқуқларига оид етмишга яқин атама ва сўз бирликмалари мавжуд экани маълум бўлди.

Жумладан, бунёдкорлик қояларига содиқлик, юксак масъулият, ижтимоий адолатпарварлик, инсонпарварлик, демократик-ҳуқуқий давлат, фуқароларнинг тинчлиги, миллий тотувлик, халқимизнинг урф-одатлари ва анъаналари, кадриятлари, ижтимоий ҳаётда мафкуралар хилма-хиллиги ва эркинлиги, инсон ва жамият муносабатларидаги ижтимоий адолат, дунё ҳамжамиятида халқлар ва миллатларнинг суверен тенглиги, фуқароларнинг эътиқоди, жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, шахсий ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар қонун олдидаги тенглиги, шаъни ва обрўсининг дахлсизлиги, фуқароларнинг виждон эркинлиги, адолатли меҳнат, ижод эркинлиги ва ҳар бир шахсининг маданий ютуқлардан фойдаланиш эркинлиги, ёш авлодни тарбиялаш ва бепул таълим олиши каби фикрлар келтирилган бўлиб, улар Бош Қомусимизда ҳуқуқий жиҳатдан қафолатланган.

Албатта, сўнгги йилларда республикаимизда фан, маданият, ишлаб

чиқариш, таълим соҳасида жадал ривожланишлар суръати яққол кўзга ташланмоқда. Хусусан, таълим тизимида амалга оширилган туб ислохотлар тизимга янги ахборот-коммуникация ва педагогик технологияларнинг кириб келишига асос бўлди.

Инсон маънавий олами бўйича ўнга яқин мақолалар муаллифи Абдухалил Маврулов ўзининг “Ватанни севиш масъулияти” китобида ёшлар ҳақида шундай фикрларни илгари сурган: “Ёшларимизнинг аксарияти даврнинг руҳини тўғри ҳис этмоқда. Айни пайтда ёшларда ақл ва фаросатнинг мутаносиблигини таъминлашга бўлган интилиш жамият барқарорлигини мустаҳкамловчи омил сифатида баҳоланиши мумкин.

Эришилган ютуқлар қатори ёшларимизнинг айрим қисмида мавжуд бўлган, баъзан янгидан пайдо бўлаётган салбий ҳолатлар, ушбу вазиятга айрим катталарнинг муносабатияю ўша ёшларнинг бундай иллатларга нисбатан ёндашуви хавотирли.

Баъзи ёши улуғларнинг ёшларимиз дунёқарашидаги муайян салбий ўзгаришларга нисбатан “замон ўзгарди, ёшлар ҳам ўзгардида ёки бундай ҳолни “табиий жараён” сифатида таҳлил этишга уринишлар ҳам мавжудки, бу ҳар қандай илм аҳ- лини ташвишга солиши табиий”. Бугунги глобаллашув ва тезкор ривожланиш даврида инсонлар ўзгармоқда, қадриятлар трансформацияси юз бермоқда. Булар “оммавий маданият” деган ниқоб остида ахлоқий бузуқлик ва зўравонлик, ин- дивидуализм, эгоцентризм ғояларини тарқатиш, керак бўлса, шунинг ҳисобидан бойлик орттириш, бошқа халқларнинг неча минг йиллик анъана ва қадриятлари, турмуш тарзининг маънавий негизларига беписандлик, уларни қўпоришга қаратилган хатарли таҳдидлар одамни ташвишга солмай қўймайди.

Маданият – миллий қадриятнинг асоси бўлиб, кишилик жамияти ёки бирор халқнинг ишлаб чиқаришда ижтимоий ва маънавий ҳаётда эришган ютуқлари ҳисобланади. “Маънавият: асосий тушунчалар изоҳли луғати”да ҳам худди шундай изоҳ берилган. Файласуф олим А.Эркаев “Оммавий маданият” дунёда жуда тез ва кенг тарқалди. “Оммавий маданият”да баъзи

бир ижобий жиҳатлар билан бир қаторда салбий жиҳатлар ҳам кўп. Энг аввало, “оммавий маданият” инсонни барча соҳаларда, жумладан, маданият ва дам олиш, бўш вақтни ташкил қилиш борасида ҳам индивидуаллигини йўқотган истеъмолчига айлантириб қўяди. Унинг истеъмол қилаётган маънавий-маданий маҳсулотлари, “санъат асарлари” эса стандартлашган, миллий қиёфасиз (поп-арт) товарга айланади. Мусиқада ва ашулачиликда “рэп”, “рок” каби жанрлар, жангарилик, мистик-фантастик фильмлар, триллерлар, блокбастерлар фикримизни тасдиқлайди”,-деб ёзади.

“Оммавий маданият” ниқоби остида вақти-вақти билан пайдо бўладиган турли ижтимоий ҳаракатлар ва гуруҳлар (“хиппи”лар, “панк”лар, “рокер”лар ҳамда “гей”лар (бесоқолбозлар) ҳаракати, антиглобалистлар ва ш.к.), фаҳш ва зўравонликни, “вампир”лик ва жодугарликни тарғиб қилувчи фильмлар, очикчасига порнографик сахналардан иборат видео лавҳалар, дисклар ва бошқалар таъсири эса инсон шахсини емиришга, жамиятни дегуманизация қилишга олиб келади.

Давлатимиз раҳбарининг “Ёшлар, хусусан, ўсмирлар орасида безорилик, жиноятлар сони ортишига қандай омиллар сабаб бўляпти? Баъзи йигит-қизлар учун меҳр-оқибат, ахлоқ-одоб тушунчалари бутунлай бегона бўлиб бораётгани, уларда бефарқлик, масъулиятсизлик, меҳнат қилмасдан кун кўришга интилиш каби иллатлар пайдо бўлаётгани – аччиқ бўлсада, ҳақиқат”, – деган фикрлари ҳам бежиз эмас. Бундай маълумотлар кишини беихтиёр ўйга толдиради.

Жиноятчиликнинг катта фоизи ҳаёт шароити ўта оғир бўлган ўсмирлар, яъни жиноятчи, ота-она ёки ҳар иккови мунтазам спиртли ичимликлар истеъмол қилувчи, жанжалкаш оилаларнинг болалари, жисмоний ва психик оғишга мойил бўлганлар ҳисобига тўғри келади. Ўсмир ва ёшларни бундай ахлоқий ҳолатлардан ва турли-туман оғишлардан, иллатлардан, ёмон гуруҳларга кириб қолишдан сақлашда нажот кўприги бўлиб хизмат қиладиган ягона нарса – бу ўсмир қалбига йўл топа олиш, у билан дўстона, самимий, ўзаро ишонч асосига қуриладиган муносабат ўрната олишдир.

Баъзи ота- оналар фарзанди яхши инсон бўлишини истаб, уларга эътиборни ҳаддан ташқари кучайтириб, ўзлари билмаган ҳолда унга барча шароитлар, компьютер, қиммат кийим-кечаклар, кези келса қўлига пул, уяли телефон олиб берадилар.

Маънавият чексиз борлиқнинг инсон руҳида ифодаланиши ҳамда комил инсоннинг онги, қалби, виждонидир. Виждони уйғоқ одам ён-атрофида бўлаётган воқеаларга, ёрдам ва кўмакка муҳтож инсонларнинг муаммоларига, адолатнинг топталишига бефарқ қарай олмайди. Айниқса, эл-юрт манфаатига зарар этказадиган ёвуз ҳатти-ҳаракатларга ҳеч қачон лоқайдларча четдан жим қараб туролмайди, ўз юрти ва халқига нисбатан хиёнат ва сотқинликни асло кечираолмайди. Бундай ҳолатларни кўганда виждони қийналади, доимо ёниб-куйиб яшайди, қандай қилиб бўлмасин, уларни бартараф этишга интилади, бу йўлда жонини ҳам фидо қилиши мумкин.

Бундай эзгу мақсадларга эса инсон фақат юксак маънавият, узлуксиз маънавий тарбия орқалигина эришиши мумкин. Виждон инсоннинг ўз фаолиятини, қилган ишлари ва белгиланган мақсадларини ички руҳий таҳлил эта олиш имкониятидир.

Фойданалинган адабиётлар

1. Шавкат Мирзиёев. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. “Ўзбекис- тон”, 2016. Б.324,486, 487.
2. Шавка Мирзиёев. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб ҳақимиз билан бирга қурамиз. Тошкент. Ўзбекистон 2017
3. Шавкат Мирзиёев. Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон. Тошкент. Ўзбекистон 2019
4. Қадриятлар ва ижтимоий тараққиёт (илмий ишлар тўпла- ми). –Т; “Ўзбекистон”, 1997.
5. Юсупова Л. Ўзаро ишонч тарбия воситаси бўлсин. - Бола ва замон. №2. 2006.
6. Ғойибназаров Ш. Оммавий маданият Т; “Ўзбекистон”, 2012.